

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „KÖZMŰVELŐDÉS” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

XIII. LEO ARANYMISÉJE ALKALMÁBÓL.

Víg ünnepizajban örömláng világít . . .
 Ugy önti, mint a nap fénylő sugarait
 Előtte nincs felhő . . . . . !
 Vagy aranyat hint rá, habár bős oromkint
 Tornyosuljon elő.
 A föld szíve dobog s benne égi szózat int,
 Lelket felemelő:
 „Rómába Leohoz ! hol a legszebb emlék
 S magasztos eszmének dics-szövétneke ég“ !
 Így teljesült be hát, mit a düh jósola :
 „Hogy elhomályosul s széthull a tiara“ ?
 Rómába nézzetek !
 Im ötven év áldoz és az oltár körül
 A nagy s nemes szívek
 Hálaimájában a világ egyesül !
 Im ! a szent ígétet :
 »Zuhogjon bár vihar, le nem dönt az soha“
 Szüzi diadallal ünnepel újra ma !
 E sziklára le már ezer csapás hullott,
 Sokszor látott fala vér-kevert tajtékat,
 De mig támadója
 Erőtlenül ledült széttörődött fővel,
 A szikla lemosva
 A fölvert hullámaak ráomló csepjével

Dicsfényben ragyoga . . .
 Körül erős pajzsként igazság övezi
 S az éghez emelik biztos reményei.
 Így szenved ő most is, könnyei hullanak,
 De benne megtörnek az isteni napnak
 Vakító sugari ;
 S az egyházats fejét — hisz mindegy a kettő
 Szivárvány öleli.
 Biborrá lesz rajta a martyr vér eső
 S szent testét ékíti . . .
 Ölö gyilok, sötét tábor, rágalmazás
 Feléd habár tüzzel villog, de meg nem ráz.
 Igaz, óh szent Atyánk ! fájhat az szivednek,
 Hogy elsőszült lányid te ellened kelnek
 S bilincs zördül rajtad . . . . .
 De tán szerát-hang lett s dal az a lánczörgés ?
 Emeld csak föl szavad
 Követni egyszerre az egész világ kész.
 Örülj tehát szent agg !
 Őriz ma és mindig a legszebb hatalom,
 Mely szíveken nyugszik s nem átkozott kardon.
 Egyik mérget szór rád az anyatej helyett,
 Hun s Vandal védésért rablánczra fűz téged,

Hogy élj fillér árán . . .
De a bitor lopás gyalázatos fölt lett
E lánynak homlokán ;
Az a sok czifra rongy be nem takarja ezt
S a seb szakadozván
Utálatá válik s megborzad önmaga
S inogva borul le trónod hüs árnyába.

Hol van a diadém, mit hordott a másik ?
Széttört darabjait elleni viselik ;
Ledérnek nem való !
Hisz a természet is megbélyegzi a lányt,
Miként igaz bíró.
Ki szüziés anyát szennyező gunynyal bánt.
S figyelj csak áruló !
Jelenedből látszik reád váró sorsod :
Fénytelen elveszés kísértete van ott.

Majd jön az ébredés s dühöngni megszűnnek
S hogyha a szenvedély s az ádáz fergeteg
Özönvizeként árad
A fuldokló tömeg : „Ne hagyj Leo Atyánk !
Kiáltoz utánad :
Te mint szelid galamb, kit Nóéként váránk
Nyujtasz pálmaágot,
S a fölkevert habok lesimuló hátán
Vezéreled őket, te utánad járván.

Hisz szavadra ma is hatalmas két ország
Már fölemelt kézzel békülő jobbot ád
S elnyugszik örömmel.
..... De ott az oduban bagoly- s denevér had
Sivítva kiált fel

S vergődő kinjában irigy harag támad
S kaján gunynyal felel :
„Ime a középkor, im a sötét eszmék —
Csufosan a világ meddig türi ezt még“ ?

Kit mondtok sötétnek ti aknavezérek,
Kik a világ elé kibujni is félték ?
Talán az egyházat ?
Bevonta azt fényvel s megedzette régen
Tizenkilencz század.
Hol van a tudomány s igazság hol terem
Ha az egyház nem ad ?

Leonkban az a szent hódító bölcsesség,
Ez isteni forrás szivéből származék.

És ti sybarita konok epigonok
Megvonni Atyánktól ugyan hát mit tudtok ?
Övé az öt világ ! . .

Nemcsak a művészet hozza ma Rómába
Diszes ajándékát,
Az egész kerek föld hódolva jön oda
S lelkén öröm rezg' át.
A napisten, félhold, jégghaza és néger
Lelkesedő lánggal imát áldoz ma fel.

Földi atyánk, Leo ! Mi is Feléd nézünk,
Segíts, ne hagyj, ha vész s kétély tör ellentünk ;
Ha szenved a szent jog
S könyez az igazság : Te, óh Te vagy mindig
Ki védeni tudod.
Imánk ma hát felszáll az égnek trónjáiig
S amit esdeni fog :
Éltesd Isten Leót, éltesd sok éven át
S legyen neved áldott, hogy öt nekünk adád !

Gáspár István.

XIII. Leo pápai tevékenysége

Dicsőségesen uralkodó Szent-Atyánknak, XIII. Leo pápának óriási tevékenységét, melyet kilencz évi uralkodása alatt kifejtett, talán semmi sem tünteti föl világosabban s azért Krisztus Urunk egyháza körül szerzett érdemeit, melyeket méltán ismer el a keresztény világ oly megkapó hódolattal, semmi sem hirdeti hangosabban, mint az apostoli szentszék hivatalos Actái, melyeket kiadott. Ezek száma az 1886. év végeig mintegy 300 s közülök a legfontosabbak magának a nagy pápának művei. Meg vagyunk győződve róla, hogy szívesen veszik t. olvasóink, ha ezen iratok egy rövid kivonatát, melyet a jubileum alkalmából megjelent számtalan emlékiratok egyike állított össze, mi is közöljük.

1878.

Márczius 4. : XIII. Leo kihirdeti a püspöki hierarchia helyreállítását Skóthonban, a mit már IX. Pius előkészített, és ott 6 püspöki széket szervez t. i. egy érsekit Sz. András- (vagy Edinburgban), négy püspökit Aberdeeben, Dunkeld-ben, Galloway-ben és Ergad-ban (a szigetekkel), végre egy (czimzetes) érsekit Glasgowban. Litterae apostolicae. („Ex supremo Apostolatus apice.“)

Márczius 28. : Első Allocutio a bibornokokhoz, melyben a Szent Atya IX. Pius emléket ünnepli, s kimondja szándékát, hogy elődjének nyomdokain halad, semmi fáradságtól el nem retten, s tanácsukat mindig igénybe veszi ; egyszersmind kijelenti örömét a skót hierarchiának fennemlített megalapítása fölött. (Allocutio : „Ubi primum.“)

Ápril 21. : XIII. Leo — épen úgy mint IX. Pius — pápasága kezdetén ujjal panaszt emel és óvást tesz a római egyház jogainak elbitorlása és a Szentszék világi hatalmának elfoglalása miatt. Az egyház tekintélyének és hivatásának megvetése egyik főoka a jelenben annyira felhalmozódott bajoknak, melyek az emberi társadalmat fenyegetik. A visszatérés az egyház rendeletei iránt való engedelmességhez a legjobbgyógszer. Az erkölcsök sülye

dése lényegileg onnan ered, hogy a gyerekeket már korán a házi nevelésben meg nem tanítják a keresztény alapelvekre. s hogy az emberek keresztényellenes törvények védelmére, s hogy az egyházi frigy helyett törvényes concubinatus-t (polgári házasságot) kötnek: más visszaéléseket és tévelyeket is megró és elítél. De vigaszára van a Szent Atyának a püspökök egysége egymás közt és az apostoli Szent-székkal; s ebből kifolyólag köszönetet mond a gyermeki odaadás oly sok tanujelért. (Epistola Encyclica: „Inscrutabili.“)

Junius 26.: A Szent Atya egy olasz iratban, mely a római Generalis-Vicarius bibornokhoz van intézve, panaszkodik az igazságtalanságok miatt, melyekkel a kath. vallást Rómában illetik, hogy a községtanács tanfelügyelői kiszorítják a katekizmust a fiu-iskolákból, a hol az annyira szükséges: ajánlja a lehető leghatályosabb intézkedést e részben. (Ep. italica: „In mezzo alle ragioni.“)

Szeptember 9.: XIII. Leo új rendszabályt ad ki a vatikáni könyvtár számára, és rendeleteket a Codex-ek használatára vonatkozólag; szervez egy új, másod-könyvtárnoki hivatalt. (Ital. Motu proprio. „Quanto grandi.“)

December 28.: XIII. Leo jellemzi a socialisták sectáit melyek a polgárzatok társadalmi rendjét naponta növekedő veszélyllyel fenyegetik, a mi az egyház tekintélyének és hatalmának általános megvetéséből származott, a mely egyház pedig legtöbbet tesz a társadalom jó elrendezésére és fentartására. Inti a fejedelmeket és népeket, hogy az egyháznak e szerfölött üdvös erejét ne vessék meg továbbra is. (Ep. Encycl. „Quod Apostolici muneris.“)

1879.

Február 15. A Szent Atya általános jubileumot hirdet, hogy kisedje Isten áldását nemcsak a nyáj, hanem annak pásztorai számára is. (Lit. Apost: „Pontifices Maximi.“)

Márczius 25.: Panaszt emel a római Generalis-Vicarius bibornoknál ama károk miatt, melyeket magában Rómában a kath. ifjuság és a keresztény oktatás szenved kiváltképen az eretek és istentelen iskolák engedélyezése által; ajánlja, hogy oltalmazóul alakítsák derék papokból egy külön tanács, melyet a mennyire körülményei engedik, ő is támogatni fog. (Lit. italica: „Nel Giugno dell' anno scorso.“)

Május 12.: XIII. Leo kihirdeti, hogy a schismát a török birodalom örmény egyházában szerencsésen beféjezte és a törvényes rendet ugyanott helyreállította. Továbbá, hogy tíz bibornokot nevezett ki. (Ezek közt van: Haynald, kalocsai érsek, és Fűstenberg, olmützi herceg-érsek.) (Alloc. in Consist. „Dives in misericordia Deus.“)

Augusztus 4.: A Szent Atya, miután terjedelmes áttekintést nyújtott minden századok bölcsészet-theologiai tanulmányairól s dicsérőleg fölemlítette a legkitünőbb egyháztanítók nevét és érdemeit, — kiváltképen Aquinói sz. Tamás bölcsészeti rendszerét ajánlja, mint a mely ma is legbiztosabb alapja a theologiai tanulmányoknak, és kijelenti, hogy ez által az újabb idők természettudományi kutatásai és igazi haladása épen nem szenvednek kárt. (Lit. Encycl. „Aeterni Patris.“)

1880.

Január 18.: A Szent Atya Aquinói sz. Tamás műveinek egy új, teljes kiadását rendeli el. (Motu proprio: „Placere Nobis.“)

Február 10.: XIII. Leo terjedelmesen beigazolja a keresztény házasságról szóló katolikus tant és megczáfolja a tévedéseket, melyek azt szent jellegéből kivetkőztetik és az egyházi törvénykezés jogköréből kivonni akarják. Inti a kormányokat, hogy a házasság szent törvényeit sértetlenül fentartsák és e célra az egyháznak felajánlott segítségét felhasználják, s hathatósan inti a püspököket, hogy ez értelemben működjenek. (Ep. Encycl. „Arcanum.“)

Szeptember 30.: XIII. Leo főleleveníti emlékéét sz. Cyril és Method nagy tetteinek a szláv népek között, valamint a római pápák szorgoskodását az iránt, hogy a vallás az utóbbiaknál megóvassék s fentartassék, s egyszersmind kifejezi óhaját, vajha ehhez ő is hozzájárulhatna. Azért elrendeli, hogy az említett védszentek tisztelete a már IX. Pius által megszabott napon t. i. július 5-én, azon ritussal ünnepeztessék, melyet a szent consilium e célra külön előirt. (Ep. Encycl. „Grande munus.“)

Október 22.: A Szent Atya nagy dicsérettel halmozza el a párisi érseket és Franciaország többi püspökeit ama védelemért, melyben a szerzetes rendeket részesítették, midőn azokat a köztársasági kormány kiűzni akarta, és nyomatékosan kiemeli e rendek érdemeit. Főlemlíti a lépéseket, melyeket ő a teljes kiűzetés megakadályozására tett és szigoruan elítéli a helyi hatóságok jogtalan eljárását, melyet pusztító munkájuk végbevitelével alkalmával tanusítottak. Ellenben elismerőleg nyilatkozik sok francia hatósági férfiú jellemzilárságáról, kik inkább ott hagyták hivatalukat, mintsem a rombolásban közreműködjenek. (Ep.: „Perlectae a Nobis libenter.“)

December 3.: A Szent Atya megdicséri a „hiterjesztési“, a „Jézus sz. gyermekéje egyesülete“ és „a keleti iskolák“ intézményeinek buzgalmét, melyllyel a Propaganda és a kath. missziók sz. gyülekezeteinek segítségére vannak. (Ep.: „Sancta Dei civitas.“)

1881.

Márczius 12.: A Szent Atya rendkívüli jubileumot hirdet, hogy az egyház és az apostoli Szent-szék sulyos és megszegyenítő bántalmait folytán igénybe vegye a hivek imáját, minthogy a bajok magában Rómában mindegyre tartanak és növekednek, sőt a keresztény név terjesztésének érdemdu intézménye sem részesül kiméletben. (Lit. ap.: „Militans J. Christi Ecclesia.“)

Junius 29.: XIII. Leo reámutat ama tényre, miképen lett az egyház tekintélye ellen rég megkezdett harcz végül az egész emberi társadalom közös veszélye; miképen bizonyult be ez a hatalmas orosz császár retentő meggyilkoltatásában és a gonosz emberek fenyegetéseiben más fejedelmek és államfők ellen; e jelenségek különösen a világi hatalom eredetéről szóló visszas új tanok eredményei, és annak következményei, hogy a keresztény vallás erejét maguk az uralkodók is kicsinylik. A Szent Atya inti a fejedelmeket és a felsőbbsegeket, hogy felhasználják a legfőbb javak teljét, melyeket nekik az egyház ajánl és melyeket a vallás oltalma nélkül a legszigorubb törvények

és rendszabályok sem pótolhatnak. A püspököknek ajánlja hogy teljes buzgalommal működjenek ez irányban és Istentől kérjék a megszabadulást e veszélytől. (Ep. Encycl.: „Diuturnum.“)

Julius 14.: A Szent Atya magas meglegedését fejezi ki a katolikus szlávoknak, Schwarzenberg biboros herceg-érsek és más csehországi püspökök által tudomására hozott, ragaszkodása fölött az egyházhoz és sz. Péter apostoli székéhez, valamint a hálás érzület fölött, melylyel Csehország és népe sz. Cyrillnek és Methodnak az egész földkerekségen elrendelt ünnepeltetését fogadta. A szláv népek érdekében igen nagy fontosságu, hogy a pap-ság tudománya és áhitala által egyaránt tündököljön, a mit a növendékeknél sz. Tamás tanulmányozása nagyban elősegít. (Ep.: „Bene cognitum Nobis.“)

1882.

Február 15.: XIII. Leo eseteli az egyház ellenségeinek folyton növekvő gonoszságát Olaszországban, (e szavakkal: „Sublata sodalium religiosorum collegia, proscripta Ecclesiae bona, rata citra ritus catholicos connubia, in institutione iuventutis nullae potestati Ecclesiae partes relictiae.“) Főlemlíti, mennyit tettek a pápák az olasz nemzetnek; inti a katolikus férfiakat, különösen az írókat, hogy a kereszténység ügyét ily tények fölelevenítésével támogassák és különösen hangsúlyozzák azt, hogy Olaszország virágzóvá nem lehet, hacsak az egyház legfőbb pástorának szabadságát nem biztosítja. Záradékul hathatósan inti a püspököket, hogy derék fiatal papokat képezzenek és neki munkájukkal és imájukkal segítségére legyenek. (Ep. Encyclica, „Etsi nos.“)

Szeptember 17.: XIII. Leo Assisi sz. Ferencz hétszázados ünnepeltetésének alkalmát felhasználja arra, hogy e nagy szentet, mint azt már ifjúságában önmagának megtette, most az egész világ előtt dicsőitse és a Sz.-Ferencz-rend intézményét, kiváltképen a harmadik rendet, a hivatás jámborságának ujlág ajánlja.

1883.

Augusztus 18.: XIII. Leo indokolja nagyszerű és már meg is valósított elhatározását, — hogy a Vatikánban levő pápai történeti okmánytárt megnyitja és minden nemzetek történet-búvárai számára hozzáférhetővé teszi, — és pedig a legvilágosabb és legfontosabb érvek egész sorozatával indokolja ezt iratában, melyet de Luca, Pitra és Hergenröther bibornokokhoz intézett, kik az okmány- és könyvtárak felügyelői. A Szent Atya bizton várja, hogy így legbiztosabban lesznek megczafolva ama rágalmak és hamisítások, melyeket az egyházellenes történetírók koholtak. E reményben felszólítja XIII. Leo minden népnek igazságszerető, tudományosan képesített és hivatott térfiait, hogy búvárlásaikban használják ama valódi történeti emlékeket, melyeket a Vatikán nyújt, de hogy egyszersmind a fölfedezett igazságokért bátran is harcoljanak. (Ep.: „Saepe numero considerantes.“)

Augusztus 30.: A Szent Atya a bécsi biboros herceg-érsek kérelme folytán áldását küldi Bécs felszabadulásának és a törökökön 1683-ban kivivott diadalnak kétszázados emlékünnepeére és megígéri részvételét ez ün-

nepen, mely a fejedelmek és az apostoli Szentszék egyetértése által nyert győzelem emléke, a mihez annak idején minden tőle kitelhető eszközzel a pápa is hozzájárult. A Szentszéknek jelenlegi, habár nem is véres küzdelmei közepette, figyelmeztet XIII. Leo minden katolikus férfit arra, mily fontos, hogy az egyház ellen intézett támadások jelen alakja ellenében, annak védelmezése se legyen lanyhább. (Ep.: „Delectarunt Nos.“)

Szeptember 1.: XIII. Leo sürgetően ajánlja a Bold. Szűz tiszteletének gyakorlását és elterjesztését a rozsa-füzér szentelt formájában. (Ep. Encycl.: „Supremi apostolatus.“)

1884.

Január 4.: A Szent Atya elhatározza, hogy az észak-amerikai egyesült államok püspökei egy zsinatot tartsanak és elnökül delegálja a baltimore-i érseket. (Lit. ap.: „Reicatholicae.“)

Február 10.: XIII. Leo megdicséri Franciaország püspökeit és azon odaadást, melylyel a francia nemzet az apostoli Szentszék iránt mindenkor viseltetik; ámde panaszt emel a francia kormány által az egyház ellen elkövetett újabb bántalmakért; záradékul óva említi föl, mily veszélyes lenne az apostoli székkal kötött concordatum megszegése és a vallásnak az iskolákból való száműzetése. (Ep. Encycl.: „Noblissima Gallorum.“)

Április 20.: XIII. Leo, elődei példájára, elítéli a szabadkőművességet, valamint minden a közös naturalistiku és materialistiku forrásból származott secták (kommunisták, socialisták, anarchisták stb.) tanait. És mert a több helyen törvényesen eltiltott, de azért zavartalanul és sikeresen működő szabadkőművesség ujlág hallatlan vakmerőséggel ütötte föl fejét, a Szent Atya a püspököknek sürgösen szívökre köti, hogy ellene a keresztény védekezés minden eszközét hasonló erővel érvényesítsék. (Ehhez járul egy további Instructio május 10-ikéről és az alkalmas időben tartandó katolikus-gyülekezetek ajánlása.) (Ep. Encycl.: „Humanum genus.“)

Augusztus 1.: A szent Atya meglegedését fejezi ki a bajor Ambergbe összehívott katolikus értekezlet fölött és reményét annak jó sikere iránt. (Ep. „Ex litteris vestris.“)

1885.

Február 1.: A Szent Atya a chinai császárnak a birodalom egyes részeiben kitört háboruszkodások alkalmából ajánlja az ottani katolikus missiók oltalmát, (a kiknek különben tilos államügyekbe avatkozni,) valamint a keresztény lakosság kimelését is. (Ep.: „Commotum nuper bellum.“)

Május 13.: XIII. Leo köszönetet mond a japánicsászárnak azon jóakarataért, melyet birodalmában a katolikus hitterjesztők és egyes keresztények iránt tanusított, és kéri őt, hogy még nagyobb szabadságot engedjen a keresztényeknek, mert mihelyt valaki a keresztény hitet vallja, nem annyira a büntetéstől való félelemből, mint a vallás szavát követve tiszteli a felséget és engedelmeskedik a törvényeknek. (Ep.: „Etsi magno“)

Junius 17.: A Szent Atya Guibert párisi érseknek

— elismervén állhatatosságát az egyház jogainak védelmében — sajnálatát fejezi ki a miatt, hogy maguk a katolikusok között vannak versengések, melyek kiváltkép a hírlapokban nyilvánulnak s leginkább onnan erednek, mert azok világi szerkesztői hivatva érzik magukat arra, hogy önkényes ítéletet mondjanak a püspökök és az apostoli Szentszék magatartása fölött, még a mire pedig soha sincs joguk, és legkevésbé a rossz időkben, midőn a jó egyetértés és fegyelem mindenekelőtt szükséges. (Ep.: „Epistola tua.“)

Julius 27: XIII. Leo élénken panaszodik a miatt, hogy a világi hatóság eltiltotta a szokásos tiszteletnyilvánítást a betegekhez vitt legméltóságosabb Oltáriszentség iránt még katolikus helyeken is, valamint más akadályok miatt is, melyeket Franciaországban az egyház működése elé gördítenek. Németországra vonatkozólag semmit sem óhajt inkább, minthogy a jó egyetértés a világi hatalom és a katolikusügy közt újolag helyreálljon. A Szent Atya határozottan kimondja, hogy a kath. egyház és az apostoli Szentszék jogait ezután is a lehető legnagyobb elővigyázattal fogja védelmezni, s ez eljárásában a bibornokok bölcs tanácsát igénybe venni. Allocutio: „Ex quo nos.“)

November 1: XIII. Leo terjedelmesen kifejti az államok keresztény szervezetét azon alapelvből, hogy az irdalmas Isten halhatatlan műve — t. i. az egyház — habár önmagában véve az emberek lelki üdvét czélozza, mégis ép oly előnyöket biztosít a világi dolgokban is, mintha főleg az emberek földi jóléteért és életük oltalmára lett volna alapítva. A Szent Atya tehát megczáfolja azoknak elavult szemrehányásait, kik azt állítják, hogy az egyház egy jól rendezett államnak czéljával, tehát a civilizációval, meg nem férhet s annak előmozdítására semmit sem tehet. Terjedelmesen kimutatván az u. n. újjogelvek és az azokból levezetett féktelen szabadalmak tarthatatlanságát, felsorolja a gyógyító eszközöket, melyeket az egyház a kor nagy bajai ellen ajánl és tényleg érvényesíteni is igyekszik; ismételten vindicálja az egyház szabadságát, melyért a kath. férfiaknak a magán és nyilvános életben egyaránt sikra szállniok kell. (Ep. Encycl. „Immortale Dei.“)

Deczember 22: XIII. Leo rendkívüli jubileumot hirdet (1886-ra), melynek sikerét attól reményli, ha a püspökök a megelőző Encyclicát buzgóan felhasználják; kívánja tehát tőlük, hogy derék egyházi szónokokat rendeljenek, kik a nép minden osztályát az annak leginkább megfelelő módon képesek legyenek felvilágosítani a kor nagy bajairól és az alkalmazandó gyógyszerközökről. (Ep. Encycl. „Quod auctoritate.“)

1886.

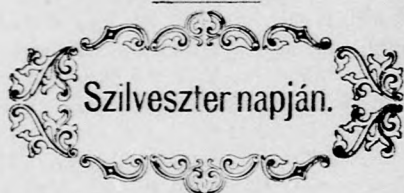
Január 6: A Szent Atya egy körlevelet intéz Poroszország érsekeihez és püspökeihez, melyben — kiindulva az újabb egyházellenes törvények által okozott köz tudomású bajokból, — először mondja ki nyilvánosan ama „reményét“, hogy Isten kegyes intézkedése folytán nemsokára földerülend a nap, mely Németországban a vallásra és egyházra nézve is jobb állapotok kezdeményezője leend. **XIII. Leo** a legnagyobb dicsérettel halmozza el a porosz-

országi főpapokat és katolikusokat egyaránt, minthogy szorongatataikban és szenvedéseikben csak annál inkább ki fog tűnni erényük és ragaszkodásuk atyáik hitéhez; minthogy e mellett soha sem szegték meg a hűséget fejedelmük iránt, soha sem ingadoztak a házaszeretben és panaszlóikkal szemben tényekkel bizonyították be, hogy nem politikai okokból, hanem lelkiismeretes kötelességből nem szentségteleníték meg Isten ügyét. Záradékol a Szent Atya még egyszer kimondja reményét, hogy a katolikusok kívánságai és szükségletei ki lesznek elégítve; egyetértésre inti a püspököket és fölemlíti, hogy a viharok, melyek az egyes egyházmegyéket érik, következményeikben hasznára vannak az összegyűháznak, mely fölött a gyámkodás az apostoli Szentszékre lön bizva, az egyház legfőbb hatóságára, annak tanító hivatalára, a katolikus egység központjára. (Ep.: „Jam pridem Nobis in votis erat.“)

— *Augustus 22: XIII. Leo* százados emlékünnepeken ama napnak, melyen Buda vára a törököktől visszavéteget, eszökbbe juttatja Magyarország püspökeinek az első apostoli királyuk, sz. István alatt szerencsésen megkezdett katolikus multat és inti őket, hogy erőtéljesen álljanak ellene az újabb időben aggasztó mérvben növekvő racionalismusnak és naturalismusnak, melynek következtében a szabadkömüvesség vakmerő homlokkal jelentkezik és az ifjuság minden isteni félelem nélkül nevelkedik. A Szent Atya legkivált szívén hordja azt, hogy a törvényekből mindaz, a mi a katolikus egyház jogaival ellenkezik, állhatatos katolikusok együttes működése által törvényes uton kitorültessek. A vegyes házasságok és a csupán polgári házasság ellen a papságnak kell alapos oktatással minden tekintetben ellene működnie. Mert a társadalom békés állapota és a családi élet ugy alakulnak a mint a házasságkötés módjából kitejöldnek. A katolikus férfiak, kik két évvel előbb elleneztek a zsidókkal kötendő házasságot, érdemeket szereztek hazájuk körül. A Szent Atya óhajlja, hogy ugyanezen egyhangu közvélemény nyilatkozzék ezután is mindannyiszor, valahányszor a katolikus ügy forog szóban nézve a felekezet nélküli iskolák állítására nézve. A püspököket figyelmezteti, hogy a családtyákra hatva, rábírák őket a katolikus jelleg megóvására mindennemű oly tanintézetnél, mely kath. alapítónak köszöni létét. A legfőbb gond azonban arra fordítandó, hogy a papi pályára lépő ifjak jól kiképeztessenek. A Szent Atya záradékol ama kívánságát mondja ki, hogy valamint egykor az elődök Buda váránál a rettenetes külső ellenséget nemcsak a harci bátorság, hanem egyszersmind a vallás ereje által győzték le, úgy jövőben is mentse meg Magyarországot a Bold. Szüz közbenjárása, kinek ajánlva lön. (Ep. Encycl.: „Quod multum diu que optabamus.“)

Szeptember 1: A Szent Atya gondoskodott arról, hogy az előindiai félsziget tartományaiban a Gangesen innen, a hol már 1,600.000 ker. katolikus él, de még mindig nem volt megállapított rend és fegyelem, végre püspöki hierarchia állitassék föl. (Lit. ap.: „Humanae salutis auctor.“)

T Á R C Z A.

Imára föl! Osztrák-Magyarhon!...
Nagy ünnep van, ott a hét halmon!...
Aranyisét Leo pápa zeng,
Míg fölötté az Ég kegye leng!
Ő Szilveszter (II) késő utóda —
Kelj üdvözlésre szerény óda!...

S bár nagy érdemét föl nem éred,
Amint lehet, mégis dicsérjed;
Mert az Ur adta e szent napot,
Megüdvözölni a Főpapot;
Kit bölcs tudomány, szent költészet
Fénye ragyogtat — s hű lelkészet!...

Merre föld forog fényes nap körül —
Nem látod-e mennyi nép örül?!...
E népek közt vagy te is magyar,
Miglen a sir hantja nem takar!...
S ha lesz sirod nagy és rengeteg —
Tedd, hogy azt is pápa áldja meg!...

Mert tudnod kell: ő kit képvisel,
Ha Krisztusban még hiven hiszel!...
Ha meg nem untad a szelid igát,
Melyet Szent István teve reád!...
S azóta Királyod apostoli,
A ki pápáját hön tiszteli!...

De rád is hat a tudás fája,
Ki lettél Jáfet unokája!...
S mert föl nem épült Babel tornya,
— Kárpátok közt a magyar honja!...
Kiterjedett a népes család —
S e szép hazát te elfoglalád!...

És azóta búban, örömben,
Vén Europa közepében,
Elszigetelve, mint árva nép —
Egy ezredéből másikba mégy!...?
S hogy nem alkotál egy új Babelt
— Azért van, mert rád pápa ügyelt!...

Tudod mennyi vész nyomult reád!...?
Sokszor nem láttad hol van hazád!...
Tombolt fölötted sok zivatar....
Most véged — mondád — szegény magyar!...
De mult a vész és fénylett a nap;
Mert Rómában is esdett a Pap!...

Gyuljon hálára nemes szived;
Az Ég óalmát te még hiszed...

Bár elterelve sok tan felé —
Lelked az Istent nem feledé!...
S ha hön imádod a jó Atyát,
Meglátd még neked jó napot ad!...

Föl hát örömré, szent imára!
Kérni áldást a Szentatyára,
Ki mint oroslány erős leve,
Az által, kinek áldott neve!
Ő is megáldja édes hazánk,
Mig mi érette imádkozánk!...

És te Szilveszter ég lakója,
Kinek ünnepe lön adója
Dicső utódod ünnepének —
Örülj midőn zeng a szent ének:
Aldás Leora, hosanna bék!...
Földön és mennyben énekeljék!...

Cs. 7.

LUMen De CoeLo
LongaeVUs et felIX
VIVat papa Leo! — 1887.

Fénylő csillag vagy te Leo a népek egében,
S szellemed új fényt gyujt, merre Te nézsz s működöl.
Fülöp Alajos.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

— **Vidéki levél.***) Főtisztelendő és tudós Főszerkesztő Ur! Van szerencsém a kedves „Közmuvelődés“-ért 1887 ik évre járó 4 frt díjat a legnagyobb örömmel beküldeni. Igen! a legnagyobb lelki örömmel; mert becses lapja oly sok jót, oly sok kitünő cikket közöl évenként, hogy a ki ezeket szorgalmasan olvassa és azok tartalma fölött elmélkedve, sajtátjává tenni törekszik ama nemesítő és nagy tettekre serkentő szellemet, melyet belénk lehel: az lehetetlen, hogy a „Közmuvelődés“-ből igazi, tiszta, ker. kath. műveltséget ne merítsen, mely ötet csalhatatlan sz. hitében megerősítvén, annak tántorithatlan védelmére és folytonos terjesztésére lelkesíti; mert igaz, tiszta forrásból iszsa a tudomány üdítő nedűjét akkor, midőn ezen lapot olvassa.

Tiszta meggyőződésemet folytán, a legjobb lelkiismerettel — távol minden hizelgéstől — állítom azt, hogy ezen kedves lap minden igazi, valódi, hitszilárd kath. embernek szellemi táplálékul szolgál, vagy legalább szolgálna, ha vele élének és nem a mérges dudvakkal, az antikath. lapokkal. Noha ezen lap, mint az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye csak egyszer jelenhetik meg hetenként, mégis oly sok jót közöl, oly sok a jó mag benne,

*) Nem öntetszelgésből, hanem csakis az ügy érdekében és kedves munkatársainknak némi bonifikációjaul adjuk ez igen meleg szívről és jó indulatról tanuskodó cikket, szívesen megköszönve, de mellőzve a csekély személyünket illető ki nem érdemelt s csakis a tul jóságos szív teljéből fakadt elismerő sorokat. Szerk. —

melyek, ha fogékony szivekbe hintve, kellően ápoltnak, százaszoros gyümölcsöt teremnek, s hasonlíthatlanul tul-szárnyalják a mai kor szabadonczainak üres frázisokkal teletömött, semmitmondó lapjaikat. Ez az én szerény íte-lemem a kedves „Közművelődés“-ről.

S tudva azt, hogy sok szellemi kincs van letéve ezen — Erdélyben — egyedüli és tisztán kath. hetilapban ki-válóan az erdélyi katolikusok részére: fájdalommal telik el a jobb és nemesebbézésü, hitszilárd kath. egyén kebele azon szomorú tudatban, hogy még ma is vannak olya-nok, kik noha a kath. anyaszentegyház emlőjén nőttek fel, annak drága kenyere és tanintézteiben nyerték ki-képeztetésüket: mégis megfélekedve az édes anya iránti tartozó hálás kötelemről mellőzik, nem becsülik azt, mi a miénk, s nemcsak nem áldoznak egy néhány fillért sem ezen értékes lapra, sőt mi több: a sátnának sajtótermékeit pártolják. „Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dia-nam.“ — Egy kis kirándulás egy pár napra a csendes otthonból, s állításom igazolva van. Vannak még sokan, kik a jó kath. szerepét játszik (farizeusi arcczal); de azért még ma sem akarnak tudni a „Közművelődés“-ről, mert hisz az a miénk; hanem az ellenség vadalmáján — ha drága pénzen veszik is — szívesen rágódnak, mert az nem a miénk; s csinálnak oly arcot annak élvezése után, s beszélnek egyházi javakról, papságról stb. úgy mint valami vastagnyaku kálomisták. Aztán: ha hosszabban társal-gunk velők, vagy lakásukba lépve, — (mint utazók; rö-vid szórakoztató kirándulást tevők) — egy kis szellemi tápot — (lapot) — kérünk: azonnal előtárlják az ellentá-bor lapjaikat. S bátorkodják csak az emberfia a legjobb aka-rattal őket kapacizálni: kap aztán szépséges titulusokat (bigott, sötétfü stb.) legalább úgy háta mellett. Csodál-kozhatunk-e ilyenek és hasonlók után, ha ellenségeink a nyakunkra nőnek?

— De ezen szomorú tapasztalatok mellett is éltet a remény, hogy a közömbösség jégkérget mégis csak képes leend lassanként felolvasztani ama kitartó lelkesedés és szent hév, mely e kedves lapnak már egy teljes decenni-umon át léte ad. S hogy e tekintetben a ft. lelkeszkedő papság a legtöbbet tehet: azt ki tagadhatná? Vajha meg tenné mindenikünk e tekintetben is az ügy fontossága ál-tal indokolt és sürgetett köttelességét!

Zágonban nov. 23. 1887.

Kovács L. Barnabás,
róm. kath. lelkész.

— **Karácsonyfa ünnepély** A szászvárosi rom. kath. iskolás gyermekeknek ez évben is öröndetes kará-csonyja volt. Ugyanis nt. Lázár Mór lelkész isk. széki elnök ur buzgólkodása folytán az egyháztanács gazdag jutalom-ban részesíté a szegény iskolás gyermekeket, kik közül hét (7.) látatott el teljes öltözettel, míg a többiek hasznos könyvek és más ajándékokban részesültek. — Az ünne-pély Deczember hó 24-én este 5 órakor, az egyháztaná-csos urak, szülők és több érdeklődő vendég jelenlétében következő szüldel folyt le: Az iskolás gyermekek által előadott alkalmi karácsonyi ének elzengése után nt. Lázár Mór isk. széki elnök ur hatásos beszédet tar-tott a gyermekekhez. Intván és buzdítván őket a buzgó templomba való járásra, vallásosságra s hogy

az egyháznak mindig hü gyermekei iparkodjanak lenni; s ne feledjék el soha ezen jótéreményt is, melyet velők az egyház jelenlegi előjárósága tett. Ezután ismét énekeltek a gyermekek, mely után az ajándékok kiosz-tása következett. Végül nt. Lelkész ur köszönetet mondva az egyháztanácsos urak és érdeklődő vendégeknek szíves megjelenésökért az ünnepély véget ért.

Elmulaszthatatlan kedves kötelességemnek tartom a nyilvánosság előtt is mély köszönetemet kifejezni cs. kir. őrnagy Nagyságos Bourcy Heinrich ur neje Schenk Teréz ő nagyságának azon valóban szép és értékes adományai-ért, melylyel karácsonyfánk gazdagításához járult. Adjon az ég a jótévőknek a gazdagság bőségéből, hogy jövőben is iskolánk szegény gyermekeinek felségelése által sok szegény gyermeknek öröndetes-sé tehessék a karácsonyi ünnepeket, melyeket isteni megváltónk Jézus Krisztus születése által az egész emberiségre nézve oly öröndetes-sé tett!

Szászvároson, 1887. Deczember hó 26.

Ferenzi Miklós
r. k. kántortanító.

I R G D A L O M.

Könyvismertetés. **Jézus születésének éve. Idő-számítás alapján.** Irta Radányi József, nyugalma-zott min. számtanácsos. Nyom. Brassóban Alexi könyv-nyomdájában. Kapható szerzőnél, Brassóban; utánvét vagy postautalvánnyal megrendelés mellett. Ára 40 kr. (Min-den 10 példány megrendelésnél az ár csakis 9-ért fizet-tetik.)

Szerző jelen műve megírásában határozottan esz-ményi czélt tűzött maga elé. Esményint, a mennyiben szakítva korunk nagyon is anyagias gondolkozásmódjával, elvezet minket az örökélet forrásához: Jézus Krisztushoz, hogy sivár keblünk az Ő életéből melegséget, tévelygő elménk világosságot merítve: annál öntudatosabban ha-ladhassunk végcélunk felé, mely az isteni Mester ajkai-ról egykoron e fonséges szavakban hangzott: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletesek!”

Megható, mondhatnám elragadó ama mély vallásos érzület, mely szerzőnek e művét minden ízében áthatja s mely már a mű „Előszavában“ is oly szép kifejezést nyer.

Ezen állításom igazolására legyen szabad az „Előszó“-nak néhány sorát idéznem:

„Szükségét éreztem szívemben megismerkedni azon leg-drágább élet kezdetével és végével, mely a vigasztalás és sze-retet harminceppjeivel árasztá el az emberiség kedélyvilá-gát, s a melynek szózata egy más világ hangja vala.

Megemlékeztem a Jákob kutjánál álló sicheimi nőhöz intézett, mint villám a sötét éjt átcsikázó szózatról: „Asszony hidd el nekem, eljön az idő, s már itt is van, midőn az Atyát nem fogjátok sem ezen a hegyen, sem Jeruzsálemben imádni, hanem mikor a valódi imádók az Atyát lélekben és igazságban fogják imádni.“

Megismerkedni kívántam működési idejével azon isteni vallás alapítójának, ki drága vérét nem csupán egy

„Filius Dei collectivus“ népért, hanem az egész emberiségért ontotta.“ . . . . .

S most ismerjük meg e művet közelebbről.

A mű 69 lapra terjed s 2 részre oszlik. Az I. rész tárgya az *időtan*. A II. részé pedig *Jézus születésének és halálának éve*.

Az I. rész kellő megvilágítására szolgálnak a „*Segéd táblák*“, szám szerint 7. Ezek közül különösen kiemelendőknek tartjuk a 2-ik, 3-ik és 4-ik segéd táblákat, mint a melyeknek segítségével, minden fáradság nélkül, ki lehet számítani bármely történelmi, társadalmi vagy családi esemény *heti napját*. Az 5-ik tábla fontossága pedig abban áll, hogy ez adja meg a kulcsot *bármely keresztény év húsdét hetijének a kiszámításához*, még pedig időszámításunk 1-ső évétől egészen a 2000 évig. A 7-ik tábla a *zsidó husvét kiszámítását teszi könnyűvé*. Az 5-és 7-ik táblára vonatkozólag még megjegyezni kívánjuk azt, hogy e beható hosszas tanulmányozáson alapuló időtani segéd táblák — mint azt szakemberek is állítják — sehol, semmi névvel nevezendő másféle műben elő nem fordulnak s így szerző saját kútatásának eredményeül tekinthetők.

Nem hagyhatjuk említés nélkül az I. részben még a „30 és 33-ik évi Pasca“ részletes és pontos kiszámítását sem, mely 2 év, a II. rész 13- és 28 §-aira való tekintettel bir kiváló fontossággal.

Befejezi az I. részt a régi rómaiak időszámítása, melyhez egy római (Julián-féle) naptár is van csatolva.

Lássuk a II. részt.

Mint hogy a mű tulajdonképeni célja a II. részben nyert megoldást, nem lesz érdektelen annak egyes szakaszait felsorolni.

1-ső szakasz: Jézus születési éve; 2-ik szakasz: Jézus nyilvános életének kezdete; 3-ik szakasz: a „Pasca“; 4-ik szakasz: A Synoptikusok és Szent János evangélista; 5-ik szakasz: Jézus nyilvános életének tartama; 6-dik szakasz: Jézus halála.

A II. rész egyes szakaszainak jellemzésére álljanak itt a következők:

Szerző az 1-ső szakaszban történelmi adatok és a kronologia fonalán állapítja meg Jézus születési évét.

Érdekfeszítő a 2-ik szakaszban az 5. §, mely „Jeruzsálemi templom“ czim alatt — Jézus nyilvános életének kezdetéről szól.

Nem kevésbé érdekes a 3-ik szakaszban „Mózes története a Pascáról, a Chagigáról, Pascajéről. Ámde legmegkapóbb §-aul a 13-ikat tekinthetjük, mely a legdrágább élet végét: „Jézus utolsó napjai“ czim alatt tünteti föl.

A 4-ik szakaszban: „Az utolsó vacsora“ van tárgyalva, külön-külön mind a négy evangelium szavai szerint, egybe hasonlítva az előbb említett 13. §. kronologiai tábláival.

Az 5-ik szakaszban frappans czáfolatát találjuk Renan Ernő hírhedt író kronologiai számításainak.

Vége a 6-ik szakaszban szerző, Jézus halálózási évét illetőleg, két rendszerről tesz említést, még pedig: a) a *Synoptikusok* (Máthé, Márk és Kukács) és b) *Szent János rendszeréről*. A Synoptikusok rendszere szerint Jézus halálózási

évéül a 30-ik év tekintetik; Szent János rendszere szerint azonban a 33-ik év. Mig Renan E. Szent János rendszerét fogadta el sigy az ő evangeliumából merített érvekkel igyekszik állításait támogatni, addig szerző, mint azt befejező sorai-
ban is kiemeli, a Synoptikusokkal tart, amennyiben azoknak rendszere nem csak az időtanból levezetett számításoknak, hanem maguknak a történelmi adatoknak is leginkább megfelel.

S most a főnebbiekből következtetve, mindenesetre tény az, hogy szerző föladatának, daczára az elébe gördült akadályoknak, hézagos adatoknak, bonyadalmas kérdéseknek, — derekasan megfelelt. Az evangeliumoknak több lényeges esemény leírásánál, theologusok által is beismert eltéréseit, nem is lehetett másként, mint az általa követett módon, t. i. a *zsidóidőszámítás* igénybe vétele mellett tisztázni.

Azt, hogy Jézus 750-ben U. C. született, irták már mások is, de számokkal oly világosan, mint e füzetben olvassuk, ki nem mutatták.

A mi pedig a Megváltó halálát illeti, nem hisszük hogy lenne könyv, a melyben *a lelket rászó kivégzés éve és napja* oly szigorú számításal s oly nyomós érvekkel lenne támogatva, illetve meghatározva, mint e műben.

Ezért e füzet méltán megérdemli, hogy minél szélesebb körben olvassák.

Ezentul mindazok, kik e történelmi beccsel bíró munkát figyelemmel átolvasták, kegyeletes érzéssel s a szív mélységéből feltörő bánatos sohajjal, a *30-ik év április 7-dikére* fognak gondolni — *Nagy Pénteken!*

A mi a mű nyelvezetét illeti, az egyszerű, ment minden nyelvtani hibától, mint kritikám elején is mondotam, minden ízében áthatva ama mély vallásos érzülettől, mely szerzőnek mindig sajátja volt.

Külső kiállításra csinos s csak becsületére válhatik Alexi könyvnyomdájának.

Adja Isten, hogy e mű érdemlett méltatásban részesüljön!

Spaller József.

— Megjelent: **Tanitóbarát**. Havi közlő. II. évf. 12 füz. Dus tartalma. Szerkeszti Ziegler Géza. Előfizetés ára egész évre 2 frt. félévre 1 frt.

— Megjelent: **Jézus szentséges Szívének hírnöke**. Havi folyóirat. 1888.-ki I. füzete. Egész évi ára 1 rt 50 kr. Szerkeszti Tóth Mike.

— Megjelent: **Szüz Marai virágos kertje**. Havi folyóirat 1888.-ki 1. sz. Egész évi ára 1 frt. Szerkeszti Tóth Mike.

— Megjelent: **Mária-Lant**. II. Őszi virágok. Rosty Kálmán S. J. Mária-költevényaiből a „Szüz Mária Virágos kertje“ mellékleteül kiadja a kalocsai nagyobb **Mári-Gyülekezet** 1887 december 8-án.

— Megjelent: **Vercruysse Bruno** Jézus társasága áldozópapjától új és gyakorlati **Elmélkedések** a mi Urunk Jézus Krisztus életéről, az év minden napjára. Magyarul kiadja Tóth Mike. Kalocsa. 1887. 160 lap. Egy-egy füzetnek ára 45 kr. Az egész könyv mintegy 60 ivnyi lesz.

— Előfizetési felhívás: **A lelki gyakorlatok ké-**
Folytatás a mellékleten.

Melléklet a „Közművelődés“ 54-ik számához.

zlkönyve (Elmélkedés) a szt. Ignácz-féle rendszerben című munkára. A mintegy 26 nyomtatott ivre terjedő könyvnek ára füzve 2 frt. Gyűjtők minden 10 példány után egy tisztelet példányt kapnak. A megrendelések Dr. Fischer Lajos áldozó pap urhoz Vas-Királyfalvára küldendők.

— Megjelent: **Havi Közlöny** az elméleti és gyakorlati lelki pázsztorság köréből. XIII. Leo pápának félszázados áldozári jubileumára. Iránycikkek, rendeletek, személyzeti hírek és tárca. A Havi Közlöny megjelenik minden hónap 15-ike és 20-ika közt. Ara egész évre 4 frt félévre 2 frt. Szerkesztik Tokody Ödön és Patzner István.

— Megjelent: **Borromaeus**. Kath. hitszónoklati havi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos, Győrújvárosi plebános. A megjelent II. évf. 2-ik füzetnek dus tartalma van.

— Megjelent: **Isten Igéje** szent beszédekben. XIII. évf. 1 füz. Szerkeszti Jagicza Lajos. E füzet tartalmaz 7 jeles beszédet.

— Megjelent: **Jó Pásztor**. Egyházszónoklati folyóirat. VIII. évf. II. füz. Szerkeszti Hajóssy Gy. Krizánt.

— Megjelent: **Magyar Sion**. Egyházirodalmi folyóirat. Szerkesztik és kiadják a papneveldei tanárok Esztergomban. I évf. deczemberi füzet. Tartalma: Beatissime Pater: Mit hirdet a sz. Pétertéren az obeliszk? Az eretnekek keresztsége. A Collegium Germanico-Hungaricumban. Irodalom és művészet. Rövid közlemények. Előfizetési díj egész évre 6 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **A legboldogabb ujévet kívánjuk i. t. olvasóinknak!**

— **Karácsonfa a püspöki udvarban.** Püspök urunk ő nagyméltósága, atyai jó szívének sugallatát követve, miként lapunk zártakor, véletlenül értesülünk, ez idén is gazdag karácsonfával örvendeztette meg azokat, kiket a nyomor megfoszt azon szerencsétől, hogy otthon éldelhessék a karácsonfa örömeit. Több, mint hatvan városi szegény és árva gyermek nyert a nagylelkű és kegyes Főpásztor rendelkezéséből egész téli öltözetet és bőséges finom élelmi szert. — A megörvendezettett árvák és szegényekkel együtt kiáltjuk: „Isten fizesse meg!“

— **A karácsoni szt ünnepeket** szokásos kegyelettel ülte meg a püspöki székvaros. Ugy a karácsoni éjféli, mint a karácsonnap ünnepélyes szt misét püspök urunk ő nagyméltósága fényes segédlettel végezte.

— **Ft. Barts Ferencz nagyprépost** ur ő nagysága, mint már előre jeleztük vala, ötven éves áldozári jubileuma alkalmából szép óvatiókban részesült. A jubileum napját megelőző estén a helyi katonai helyőrség tisztikara serenáddal tisztelte meg a jubilánst; másnap a tisztelgőknek egész sorát fogadta, kik között a legelső kívánt lenni a ft. káptalan. Erre következett a két tanintézet tanári kara, törvényszék és városi képviselő testület, átnyujtva a jubilánst díszszolgárrá történt kinevezetéséről a valódi műzléssel készült gyönyörű díszoklevelet, mely a gyfehévári püsp. lyc. könyvnyomdában készült, s mely

szakértők véleménye szerint is, a nyondászatnak egy igaz i remeke. A köztiszteletnek örvendő jubilánst maga püspök urunk ő nmlga is személyes látogatásával tüntette ki. A város ezen felül a jubilánstnak, mint új díszszolgárának tiszteletére f. hó 27-én közvacsorát rendezett, melyen 99 en vettek részt; a tisztikar legfőbb képviselői — élükön Watterk tábornokkal, mint vendégek voltak hivatalosak. Az ünnepély célját és jelentőségét a város nevében Novák Ferencz kir. tanácsos-polgármester megkapó szavakban ecsetelvén, poharát az ünnepeltre, mint Gyfehévár díszszolgárára üritette, melyre aztán a legsikerültebb felköszöntőknek egész sora következett.

— **Papszentelés.** Püspök urunk ő nmlga f. hó 28-án Kiss István és Lőrincz Sándor erdélyi házmegyei végzett theologu okat, úgy szintén Bartha Solán és Simonffy Gentilis sz. ferenczrendi növendékeket áldozárokká méltóztatott szentelni. Az új papok tiszteletére a kegyes Főpásztor ugyanaznap díszes ebédet adott, melyen az új áldozárok hálaérzelmeit Barts Ferencz nagyprépost ur ő nmlga élénk szavakban tolmácsolta. Püspök ur ő nmlga ismert eloquentiával először is a nagyprépost ur ő nagyságát üdvözölvén ötven éves áldozári jubileuma alkalmából, azután valóban atyai gyöngédséggel adott arany tanácsokat az életbe kilépő új papoknak.

— **Az erdély-egyházmegyei rom. kath. nő vendékpapvá** Szal. Szent Ferenczről cz. magyar egyházirodalmi iskolája 1888. január hó 1-én a helybeli püspöki papneveldeben XIII. Leo ő szentsége 50 éves áldozárságának emlékére ünnepélyt rendez, a következő tárgy sorozattal: 1. „Örömdal“. Énekl. a férfikar. 2. Megnyitó beszéd. Tartja Solyom Géza, IV. éves hittanhallgató. 3. Óda XIII. Leo aranymiséjére. Szavalja Melcer Károly, IV. éves hittanhallgató. 4. Ködképek. Quintette. Titl E. től. Játsszák Kiss József és Gáspár István, IV. é., Németh Gyula, Palikó Ferencz és Veress Zsigmond, I. é. hittanhallgatók. Balázs Ferencz és Balogh István, II. éves bölcsészek. 5. Dicsbeszéd XIII. Leo életéről. Tartja Szigethy Gyula, IV. éves hittanhallgató. 6. Leo-hymnus. Thienlen P. H. től. Énekl. a férfikar. 7. A scholasztika néhány vonása. Értekezés. Felolvassa Gáspár István elnök, IV. éves hittanhallgató. 8. Jubileum (Csárd is.) Bandi Vazultól. Előadják a főntebbiek. 9. Joczik János futása. Tompa M. től. Szavalja Balázs Ferencz II. éves hittanhallgató. 10. Jézus egyháza. Modlmejtől. Énekl. a férfikar. 11. Bezáró beszéd Tartja Hadnagy Mihály, IV. éves hittanhallgató. 12. Induló. Titl E. től. Játsszák a főntebbiek.

— **Nyilvános köszönet.** Püspök urunk ő Nagyméltósága, — kire méltan illenek az Apostol ezen szavai: omnibus omnia factus sum; s a ki betekint nem csak a királyi palotákba, hanem a szegények kunyhójába is: — atyai jóságából kifolyólag f. h. 23. harmincz (30) forinttal kegyeskedett engemet, mint az ur szöllőjének egyik fiatal munkását karácsoni ajándékba megörvendeztetni. A miért midőn itt a nyilvánosság terén is sietek fiui hódolattal ezen édes atyai jóságáért köszönetet mondani, egyszerűsind kérem a Mindenható ur Istent, hogy szeretett Főpásztorunkat, a szegények valódi édes atyát a beállandó ujévben minden onnan felülről jövő javaival áldja meg. Tordán, 1887 deczember 23. Magdó Mihály segédlelkész.

— **Nyilvános köszönet.** Méltóságos és főtiszteendő Dr. Barts Ferencz nagyprépost és püspöki helynök úr, — kinek, mint intézetünk prodirectorának, kegyes bőkezűségét nem egyszer volt szerencsénk érezni — 50 évi áldozásának jubileuma alkalmából 60 frtot, 56 frtot a növendékpapoknak és 4 frtot a IV. évi hittanhanglatok kassájának szives volt nagylelkűleg ajándékozni. Midőn ezért a nyilvánosság terén őszinte köszönetünket nyilvánítottuk, a szív benső melegéből fakadó hálaérzelmeink között kérjük Istent, hogy nemesszívü jötevőnk életének napját, mely áldástihintő sugaraival számtalan könyvet szántott föl, sokáig engedje ragyogni! A növendékpapság.

— **XIII. Leo pápa szentséges Atyánk** 50 éves áldozári jubileuma alkalmából az erdélyi püspöki egyházmegyéből esperesi kerületenként következő szeretetadományok gyűltek be: 1) Hegyalja 240 frt 73 kr. (K. Fehérvári adott 300 frtot). 2) Bányavidék 68 frt 14 kr. 3) Sepsiközlővár 334 frt 34 kr. (Brassó adott 248 frt 58 krt.) 4) Szeben-Fogarás 190 frt 24 kr. (az Orsolyák intézete 67 frt 40 krt, a Franciskánáké 30 frtot adott.) 5) Alesik 72 frt 92 kr. 6) Felcsik 59 frt 25 kr. 7) Erzsébetváros 51 frt 12 kr. 8) Gyergyó 125 frt 62 kr. 9) Hunyad 115 frt 15 kr. 10) Kézdi-Orbai 168 frt 40 kr. 11) Kolozs-Doboka 215 frt 24 kr. (Kolozsvárról, hol a nők még ezenkívül külön gyűjtöttek, bejött 143 frt 39 kr.) 12) Küküllő 60 frt 42 kr. 13) Maros 221 frt 61 kr. (M. Vásárhely adott 78 frt 51 kr.) 14) Belső Szolnok 3 frt 50 kr. (már előbb a Magyar Állam főszerkesztőjének innen beküldetett 117 frt 77 kr.) 15) Torda 63 frt 42 kr. 16) Udvarhely 228 frt 96 kr. és egy cs. kir. arany a vágási lelkésztől. Összeg: 2219 frt 6 kr, és egy cs. kir. arany, mely összeg Püspök ur ó Nagyméltósága szeretetadományával 2500 frtra felemeltetvén, a jubilaris Szentatyához való juttatás végett a pápai Nuncius ur ó Excellenciájához áttétetett.

— **Katholikus akció.** A veszpréme gyházmegyei bakony-szombathelyi esperesi kerület ft. papsága f. 1887. okt. 5-én Koppányban tartott őszi koronáján tett indítványra egyhangulag elhatározta, hogy az 1868. LIII. és az 1879. XL. t. cz. 53 §-ra vonatkozólag dr. Lauran Ágoston nagyváradi gör. szert kath. kanonoknak a „Magyar Állam“ hasábjain kitünő érveléssel kifejtett álláspontjára helyezkedve, tiltakozik azon felfogás ellen, mintha nevezett t. cikkek a vallásfelekezeten kívül a katolikusokra is vonatkoznának; miután ezen t. cikkek csupán a bevett vallásfelekezetek közötti viszonyt szabályozzák; már pedig a kath. vallás Magyarországon nem bevett, hanem „avita, haereditaria et constitutionalis“ vallás, a melyre, mint ilyenre az „interconfessionalis“ törvények rá nem erőszakolhatók. Nevezett kerületi papság ezen megállapodását, csatlakozás végett, minden magyarországi esperesi kerületnek meg fogja küldeni. Mi az erdélyi ft. esperesi kerületeknek legmelegebben ajáljuk az ezen mozgalomhoz való csatlakozást.

— **Üzlet-megnyitás.** Kiváló tisztelettel értesítjük a főtiszt. papságot és a mt. katolikus közönséget, hogy a szentképek és ájtatossági cikkek új üzletét, a „Szent

István katolikus műintézetet“ (Budapest, IV. Ujvilág-utca 13, I. emelet,) tehát a főváros kellő közepén, a mai napon megnyitottuk. Alázattal kérjük a mt. kath. közönséget, hogy barátságos bevásárlásaival üzletünket megtisztelni kegyeskedjék. Vallásos képeink, melyek egytől-egyig mesteri kezek művei, általános elismerésben részesültek; stilszerű keretekről is gondoskodtunk. A vidékről jövő megrendeléseknek olcsón és pontosan fogunk megfelelni. Szent István kath. műintézet Budapest IV., Ujvilág-utca 13.

— **Az erd. r. k. irod. társulat pénztárába fizettek:** Dr. Haynald Lajos elf. 1888-ra 4 frt. Dr. Veress Ferencz, rtg. 1886-ra 2 frt. 1887-re 2 frt. Jankó Antal, elf. 1887-re 3 frt. Balássy István, elf. 1887-re 2 frt. Karácson Márton, ptg. 1887-re 5 frt. Török Bertalan, ptg. 1887-re 5 frt. László József, ptg. 1887-re 5 frt. Süller István, rtg. 1887-re 2 frt. Imre Károly, 1885-re 4 frt. 1886-ra 4 frt, 1887-re 4 frt. Kolozsvári Minoriták Rendháza, ptg. 1886-ra 5 frt, 1887-re 5 frt. Murányi Kálmán, ptg. 1887-re 5 frt. Ninger Ignác, ptg. 1887-re 5 frt. Philemon János, elf. 1887-re 4 frt. Szánthó Viktor, rtg. 1887-re 2 frt. Balogh Ferencz, elf. 1887-re 2 frt. Brassói gymnasium elf. 1886-ra 4 frt, 1887-re 4 frt. Bodó Alajos ptg. 1887-re 5 frt. Csiky Péter, elf. 1885-re 1 frt 1886-ra 4 frt 1887-re 4 frt. Piringer József, elf. 1886-ra 4 frt 1887-re 4 frt. Tamás Dávid, ptg. 1886-ra 2 frt 50 kr, 1887-re 5 frt. Nagy Lajos, ptg. 1887-re 5 frt. Jung. Cseke Lajos, ptg. 1887-re 5 frt. Mihácz József, ptg. 1887-re 5 frt. Salamon Alajos, ptg. 1887-re 5 frt. Dr. Csiky Viktor, ptg. 1887-re 5 frt. Gazda Dénes, rtg. 1886-ra 2 frt 1887-re 2 frt. Fodor László, rtg. 1886-ra 2 frt 1887-re 2 frt. Bardócz István, elf. 1887-re 4 frt. Tódor István, rtg. 1887-re 2 frt 1888-ra 2 frt. Antal József, rtg. 1886-ra 2 frt 1887-re 2 frt. (folyt. köv.)

Máriaczei gyomorcsöppek.

Kitünő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy.

Főülmulthatatlan étvágyhiány, gyomorgöngyösség, rosa illatu leleztek, felnyúvás, savanyu felbőffenes, kolika, gyomorhurut, gyomorgégés, homok- és daraképződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha a gyomortól ered), gyomorgöngyös, székszorulás, a gyomornak etelekkel és italokkal való túlterhelése, gilliszták, lepke- és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üvege ára használati utasítással együtt 35 kr., kettős palaezok 60 kr.

Központi székhely: **Brady Károly** gyógyszerész által **Kremsierben** (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás! A valódi máriaczei gyomorcsöppek. •okat hamisítják és utánozzák. A valódiság jeleül minden üvegen piros, a fenti védjeggyel ellátott borítékba kell göngyöltetnie és a minden üvegehez mellékelt használati utasításon meg kell jegyeznie lenni, hogy az Kremsierben Gussek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott. so t

Intelligens egyének mellék foglalkozást

kapnak, mely naponta **2-3 frtot** jövedelmez.

Művelt egyének is elválhatják e foglalkozást, mely nem sorsjegyek vagy kereskedelmi cikkek kolportálásából, hanem hazai és politikai természetű, igenérdekes műveknek (általunk közzelendő) könnyű módon való terjesztéséből áll; bővebb értesítést ad:

Nosztopy E. Budapest IV. lövész-utca 5.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárt.